

1.2. Види підприємств та об'єднань, їх організаційно-економічні основи

Формування аграрного ринку передбачає функціонування різних організаційних форм: приватні, приватно-орендні, державні підприємства, господарські товариства, у тому числі акціонерні товариства, селянські (фермерські) господарства та їх об'єднання – холдингові компанії, концерни, консорціуми, агрофірми, асоціації та ін.

Кожна з цих структур має характерні особливості, певні переваги та недоліки, але в кожній з них виробництво сільськогосподарської продукції й інша підприємницька діяльність здійснюється таким чином, щоб одержувати більше капіталу і прибутку.

Види господарських товариств

- ❖ акціонерні товариства;
- ❖ товариства з обмеженою відповідальністю;
- ❖ товариства з додатковою відповідальністю;
- ❖ повні товариства;
- ❖ командитні товариства.

Акціонерне товариство -

підприємство, створене на засадах угоди юридичними особами або громадянами шляхом об'єднання їх майна та ведення підприємницької діяльності з метою одержання прибутку, яке має статутний фонд, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства.

Акціонерне товариство може бути двох видів:

- публічне акціонерне товариство;
- приватне акціонерне товариство.

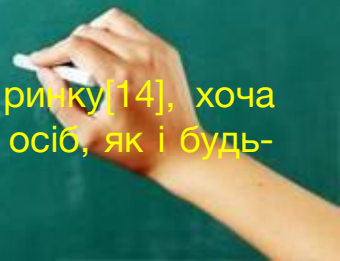

Особливостями публічного акціонерного товариства є:

- ✓ акціонери можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та товариства
- ✓ товариство може здійснювати як публічне, так і приватне розміщення акцій;
- ✓ при публічному розміщенні акцій акціонери не мають переважного права на придбання акцій, що додатково розміщуються товариством;
- ✓ товариство зобов'язане пройти процедуру лістингу та залишатися у біржовому реєстрі принаймні на одній фондовій біржі, при цьому укладання договорів купівлі-продажу акцій товариства, яке пройшло процедуру лістингу на фондовій біржі, здійснюється лише на цій фондовій біржі;
- ✓ річна фінансова звітність товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором, а також оприлюдненню (разом із аудиторським висновком);
- ✓ обрання членів наглядової ради і ревізійної комісії публічного товариства здійснюється виключно шляхом кумулятивного голосування;
- ✓ окрім питань, для вирішення яких законом вимагається кваліфікована більшість (три четвертих голосів від загальної кількості акціонерів товариства, які мають право голосу), рішення загальних зборів товариства приймаються простою більшістю голосів присутніх на зборах акціонерів. Товариство і його акціонери не мають право на свій розсуд розширяти коло питань, які вирішуються кваліфікованою більшістю, а також збільшувати число голосів, якими вирішуються інші питання.

Особливостями приватного акціонерного товариства є:

- ✓ максимальна кількість акціонерів становить 100 осіб;
- ✓ товариство може здійснювати тільки приватне розміщення акцій;
- ✓ статутом товариства може бути передбачено переважне право акціонерів на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до продажу третій особі;
- ✓ акціонер товариства завжди має переважне право на придбання акцій додаткової емісії, в той же час акціонер публічного акціонерного товариства може бути позбавлений такого права умовами публічного розміщення акцій додаткової емісії;
- ✓ акції приватного акціонерного товариства не можуть купуватися та/або продаватися на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону;
- ✓ статутом товариства може встановлюватися коло питань, вирішення яких вимагає більшої кількості голосів акціонерів, ніж проста більшість або кваліфікована більшість;
- ✓ обрання членів наглядової ради приватного акціонерного товариства здійснюється або за принципом представництва у складі наглядової ради представників акціонерів або шляхом кумулятивного голосування;
- ✓ товариство не зобов'язане розкривати свою фінансову звітність на фондовому ринку[14], хоча зобов'язане оприлюднювати фінансову звітність у Державному реєстрі юридичних осіб, як і будь-яка інша юридична особа, зареєстрована в Україні.

Види господарських товариств

Товариством з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, що має статутний фонд, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів.

Товариством з додатковою відповідальністю є господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

Повним товариством є господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Командитним товариством є господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладками (вкладники).

Господарська діяльність кооперативів

Виробничим кооперативом визнається добровільне об'єднання громадян на засадах членства з метою спільної виробничої або іншої господарської діяльності, що базується на їх особистій трудовій участі та об'єднанні майнових пайових внесків, участі в управлінні підприємством та розподілі доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі у його діяльності.

Виробничі кооперативи можуть здійснювати виробничу, переробну, заготівельно-збутову, постачальницьку, сервісну і будь-яку іншу підприємницьку діяльність, не заборонену законом. Виробничий кооператив є юридичною особою і діє на основі статуту.

Господарський кодекс. Стаття 95. Виробничий кооператив

Обслуговуючий кооператив - кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності. Обслуговуючі кооперативи надають послуги іншим особам в обсягах, що не перевищують 20 відсотків загального обороту кооперативу.

Закон України "Про кооперацію". Стаття 2

Організація селянських фермерських господарств

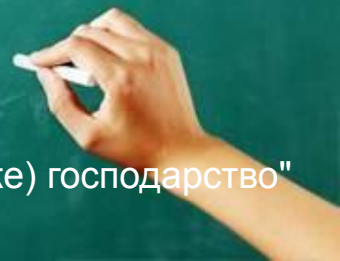
Селянське (фермерське) господарство є формою підприємництва громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією.

Членами селянського (фермерського) господарства можуть бути подружжя, їхні батьки, діти, що досягли 16-річного віку, та інші родичі, які об'єдналися для роботи в цьому господарстві. Членами селянського (фермерського) господарства не можуть бути особи, в тому числі родичі, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою). Селянське (фермерське) господарство може бути створене однією особою.

При створенні одним із членів сім'ї селянського (фермерського) господарства інші члени сім'ї та родичі самостійно приймають рішення щодо участі у його діяльності. Інтереси селянського (фермерського) господарства перед підприємствами, установами, організаціями та окремими громадянами представляє голова господарства.

Головою селянського (фермерського) господарства є його засновник або особа, яка є його правонаступником. Голова селянського (фермерського) господарства може доручати виконувати свої обов'язки і використовувати права голови одному з членів господарства. Голова і члени селянського (фермерського) господарства не можуть постійно працювати в інших підприємствах, установах та організаціях.

Селянське (фермерське) господарство має своє найменування, печатку і штамп.

Приватне підприємство

Приватне підприємство - це самостійний господарюючий статутний суб'єкт, що є юридичною особою, має самостійний баланс, власні основні й оборотні кошти, розрахунковий та інші рахунки в банках, укладає угоди, може створювати філії та представництва і бути засновником або членом асоціацій, інших об'єднань.

Засновниками (власниками) таких підприємств стали колишні керівники КСП, які мали досвід керівництва великими підприємствами і користувалися довір'ям членів колективного підприємства.

Головна мета створення приватного підприємства на базі КСП - взяти в оренду майнові і земельні паї колишніх членів КСП, зберегти по можливості цілісність майнового комплексу та земельного масиву і завдяки приватній ініціативі, вмілому менеджменту й повній майновій відповідальності за наслідки господарювання отримати прибуток, повною мірою використовуючи при цьому фактор масштабів виробництва та можливості економного використання ресурсів.

Основні питання діяльності приватного підприємства вирішуються його власником.

До земель приватного підприємства належать землі, придбані ним у приватну власність, одержані в постійне користування, а також взяті в оренду в колишніх членів КСП, інших юридичних та фізичних осіб.

Реорганізація або ліквідація підприємства відбувається або за рішенням власника, або у зв'язку з визнанням його банкрутом.

Агропромислова інтеграція

Підприємства мають право на добровільних засадах об'єднувати свою виробничу, наукову, комерційну та інші види діяльності. Залежно від способу об'єднання розрізняють :

Спільні підприємства – кооперація вітчизняних підприємств з іноземними партнерами.

Агропромислові комбінати і об'єднання – виробничо-господарський комплекс, до складу якого входять підприємства з виробництва, переробки та реалізації через власну фірмову торгівлю. Підприємства мають господарську самостійність і можуть бути різних форм власності.

Асоціації – договірні об'єднання, створені з метою постійної координації господарської діяльності; асоціація не має права втручатися у виробничу та комерційну діяльність учасників.

Корпорації – договірні об'єднання, створені на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного учасника.

Агроконсорціуми – кооперація кількох підприємств різних галузей народного господарства, організацій та банків, які залишаються самостійними, для спільного здійснення програми з виробництва, переробки, зберігання та реалізації с.-г. продукції (можуть бути регіональними, міжгалузевими і навіть міжнародними).

Концерни – статутні об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі тощо на основі повної фінансової залежності від одного або групи підприємців.

Холдинг – підприємства, що скуповують контрольні пакети акцій інших підприємств з метою встановлення над ними виробничого та фінансового контролю.

